

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2016-04-05	
Dnr	Rnr

1 (3)
B

KS20160729

TJÄNSTESKRIVELSE

2016-04-05

Kommunstyrelsens kontor

Remiss av delbetänkandet, Digitaliseringens transformande kraft – vägval för framtiden (SOU 2015:91)

Dnr: KS 16/64

Sammanfattning av ärendet

Ärendet gäller remissvar på den rapport som digitaliseringskommissionen lagt fram för att peka ut viktiga vägval för framtiden när det gäller digitalisering. I rapporten sammanfattas viktiga erfarenheter i ett antal rekommendationer som tar sin utgångspunkt i hur nuläget ser ut när det gäller den samlade, myndighetsövergripande arbetet med digitalisering och vad som behöver göra för att främja fortsatt utveckling inom området.

Digitaliseringen förändrar både förväntningarna från, och möjligheterna att erbjuda medborgarna service och tjänster. Att kommuner och myndigheter tar till sig dessa möjligheter är helt nödvändigt för att kunna bibehålla en hög grad av service och tjänster utifrån de förändringar som sker i demografi och skatteintäkter. Detta gäller inom hela det kommunala verksamhetsområdet, men blir tydligast när det gäller omsorgen. Att ta till sig och dra nytta av de möjligheter som digitaliseringen ger är enda sättet att kunna klara erbjuda vård- och omsorg med hög kvalitet i framtiden.

Det är positivt att kommuner och regioner lyfts fram i rapporten och att kopplingen till kommuner och landsting lyfts samt att SKL ska ha tydlig roll att för kommuners och landstings räkning driva dessa frågor gentemot de statliga myndigheternas gemensamma satsningar. På många områden behövs dock ett nationellt grepp och samordning på en högre nivå. Här kan det arbete som pågår med verksamt.se/kommun för att ta fram gemensamma tjänster riktade mot företagare tjäna som ett gott exempel.

Digitaliseringskommissionen pekar, liksom tidigare e-delegationen gjort, på lagar och författningar som behöver anpassas till dagens digitala verklighet. Det är hög tid att de utredningar som här och tidigare föreslagits om genomgång av lagstiftning som försvårar kommuners och myndigheters digitaliseringsarbete sätts igång snarast. Det som är nytt och positivt är att man även lyfter fram behovet att se över socialförsäkringssystemet, då digitaliseringen kommer att ha stor påverkan på arbetsmarknaden även på relativt kort sikt.

Det är mycket positivt att den digitala kompetensen lyfts och det förslag som läggs fram om ett digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet som beskrivs stämmer väl överens med de behov Södertälje kommun identifierat.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Rapporten i sig ger inga direkta ekonomiska konsekvenser för kommunen. Men den pekar ut viktiga förutsättningar för kommunens framtida verksamhetsutveckling där en satsning på digitalisering behöver göras. Denna kommer initialt att kosta både tid och pengar men har stor potential att genom förändrade processer, arbetssätt och organisation dra nytta av digitaliseringens möjligheter och på sikt möjliggöra effektiviseringar.

Digitaliseringen är inte bara en möjlighet, utan enda vägen framåt för att klara välfärden genom påbörja omställningen av den kommunala förvaltningen. Det kommer att behövas såväl investeringar som kompetensutveckling och detta är något som måste beaktas i Mål- och budgetprocessen kommande år. Detta är dock en grundförutsättning för att kommunen ska klara sitt uppdrag att ge service och tjänster till medborgarna i framtiden. Att ta steget och bli en modern, digitaliserad förvaltning är en grundförutsättning för att kunna bibehålla välfärden i framtiden.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens kontors tjänsteskrivelse den 6 april 2016 med PM

Yttrande till Näringsdepartementet 6 april 2016

Sammanfattning av digitaliseringskommissionens rapport "Digitaliseringens transformerande kraft" SOU 2015:91

Kommunstyrelsens kontors förslag till kommunstyrelsen:

1. Att ställa sig bakom yttrande över rapporten "Digitaliseringens transformerande kraft (SOU2015:91)"
2. Att digitaliseringens möjligheter och utmaningar skall tas med i kommunens arbete med Mål- och budget, liksom i nämndernas verksamhetsplaner.

Camilla Broo

T.f. stadsdirektör

Johan Bergqvist

IT-strateg

Handläggare: Johan Bergqvist
IT-strateg
Stadsdirektörens stab
Telefon (direkt): 08-52 30 16 92
E-post: johan.bergqvist@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Näringsdepartementet

KSL

IT-enheten

Akten

PM

2016-04-05

Kommunstyrelsens kontor

PM - Digitaliseringskommissionens rapport "Digitaliseringens transformerande kraft"

Dnr: KS 16/64

Digitaliseringskommissionen pekar på de stora förändringar som samhället står inför och där digitaliseringen är en del i både dessa förändringar och den möjlighet vi har att klarar de utmaningar som samhället och offentlig sektor står inför.

Digitaliseringen pekas ut som den enskilt starkaste förändringsfaktorn i samhället de kommande åren. Den verkar dock tillsammans med ett antal andra pågående och genomgripande förändringar.

Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor, verksamheter och saker blir självklar. Möjligheten att samla in, tolka, tillämpa och utveckla allt större kvantiteter av information digitalt medför att det uppstår nya möjligheter till utveckling och tjänster inom i stort sett alla områden.

Vad vi gör, hur vi gör och vad som går att göra förändras i och med digitaliseringen. Allt större delar av tillvaron är digitaliserad samtidigt som det i allt mindre grad går att skilja det digitala från det icke-digitala.

De förändringar som digitaliseringen innebär kommer att påverka alla kommuner, regioner och myndigheter. Många frågor och problem behöver lösningar över nuvarande gränser, oavsett detta är geografiska gränser mellan kommuner/regioner eller organisatoriska gränser mellan eller inom myndigheter. Digitaliseringen ger både nya utmaningar som blir svåra att lösa i ett avgränsat sammanhang och möjliggör nya sätt att arbeta och skapa lösningar, där samverkan och samordning kommer att vara centralt för att klara utmaningarna. De regionala digitala agendorna är ett sätt att påbörja samordning och gemensam utveckling. Det regionala samarbetet för att möta utmaningar och möjligheter som digitaliseringen innebär är ett steg på vägen. Många av de möjligheter och lösningar som behövs för framtiden kräver sannolikt ett ännu större grepp. Det kommer att behövas både former och metoder för samverkan på nationell nivå – och gärna i ännu större skala eftersom digitaliseringen och globaliseringen på många plan hänger ihop.

Det behövs också nya och förändrade regelverk och lagar för samordning och gemensam utveckling, med bibehållande av hög säkerhet och personlig integritet. Det är också positivt att socialförsäkringssystemet föreslås utredas för att anpassas till det framtida digitala och globala samhället, vilket kommer att förändra förhållandena på arbetsmarkanden på ett genomgripande sätt.

När hela samhället genom digitaliseringen förändras sker också en förändring av medborgarnas förväntningar och krav på service och bemötande från kommuner och myndigheter. I dagens digitala vardag där man i allt högre grad som konsument är van att välja tjänster och produkter utifrån service, bemötande och enkelhet ställs högre krav på de tjänster man nyttjar, även hos kommuner och myndigheter. Detta är något som kommuner och myndigheter behöver förhålla sig till och arbeta med att ta fram tidsenliga och användarvänliga tjänster som möter medborgarnas förväntningar. Det kommer att förväntas högre grad av transparens, snabbare handläggning och service från medborgarna. Att på detta sätt kunna möta medborgarna via digitala kanaler är nödvändigt för att upprätthålla ett gott bemötande och en hög grad av service i den digitala värld vi lever i.

För att kunna leva upp till dessa förväntningarna kommer det också att krävas nya sätt att arbeta och organisera oss intern. Våra processer behöver arbetas igenom, struktureras annorlunda och förberedas för en allt högre grad av automatisering av rutinartad handläggning.

Det är viktigt att inte se e-tjänster riktade till medborgare som målet i sig. De är viktiga, men bara en aspekt av den utveckling som digitaliseringen möjliggör. Det som på sikt kommer att göra skillnad både för medborgarna direkt och mer indirekt genom en effektivare kommunal förvaltning är att låta digitaliseringen bli grunden i kommunens verksamhetsutveckling. Genom att förändra och utveckla våra interna informationsflöden och administrativa processer och

snarast påbörja arbetet med att automatisera handläggning av enklare ärenden finns stora möjligheter att flytta resurser från handläggning och administration till mötet med medborgaren. Detta innebär stora utmaningar, men är också den enda vägen att klara en hög grad av service och ett gott bemötande inför de förändringar samhället står inför.

Samtidigt förändras demografin så att allt fler lever längre, medan förhållandevis färre är i arbetsför ålder och betalar skatt. Dessa faktorer tillsammans gör att enda sättet att bibehålla en välfärd på hög nivå är att kommuner och myndigheter drar nytta av de möjligheter digitaliseringen ger att arbeta annorlunda. Moderna digitala verktyg och system gör det möjligt att arbeta effektivare direkt i mötet med medborgaren genom att ha rätt information tillgänglig för att på så sätt bättre möta de behov som finns. Och särskilt när det gäller administration och handläggning finns mycket stora möjligheter att förändra och effektivisera våra processer. Detta är någon som kommer att påverka alla kommunens processer och anställda i hög grad på relativt kort tid.

För att kunna möta dessa förändringsbehov behövs en hög digital kompetens på alla nivåer i organisationen. Det handlar både om att förstå möjligheterna och ta till sig dem. Men framförallt handlar det om att kunna verksamhetsutveckling och förändringsledning, för att oavsett vad man arbetar med ha möjlighet att ta till sig digitaliseringens möjligheter. Det förslag om digitalt kompetenslyft för chefer i kommuner som digitaliseringskommissionen lägger fram är mycket positivt, särskilt det fokus som finns på förändringsledning och samverkan. Detta är frågor som Södertälje kommun också identifierat och börjat arbeta med och en nationell satsning på detta område är mycket välkommen.

Johan Bergqvist

IT-strateg

Handläggare: Johan Bergqvist

IT-strateg

Stadsdirektörens stab

Telefon (direkt): 08-52 30 16 92

E-post: johan.bergqvist@sodertalje.se

YTTRANDE

2016-04-05

Kommunstyrelsen

Dnr KS 16/64

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Södertälje kommuns yttrande över rapporten Digitaliseringens transformerande kraft (SOU2015:91)

Digitaliseringskommissionen lyfter i sin rapport fram möjligheter och utmaningar som kommuner och myndigheter ställs inför utifrån digitaliseringen och de förändringar denna innebär för samhället.

Det är välkommet att det kommunala perspektivet lyft då en stor del av medborgarnas interaktioner sker i första hand med kommunen. Digitaliseringen ger möjligheter till både bättre service utifrån medborgarnas behov och stora möjligheter till snabbare, effektivare och mer rättssäker handläggning.

För att samverkan samverkan ska kunna öka och för dra nytta av de möjligheter digitaliseringen ger är det välkommet att lagar ses över och moderniseras, både för att möjliggöra samverkan och informationsutbyte, men också för att säkerställa en hög grad av personlig integritet och säkerhet..

Ökad samverkan såväl regionalt och framförallt nationellt är nödvändigt för att på ett effektivt sätt kunna dra nytta av digitaliseringen. Här har både de regionala digitala agendorna och SKL en viktig roll att spela, tillsammans med statliga myndigheter. Ur det kommunala perspektivet är det viktigt att en gemensam målbild för samverkan blir tydliggjord. På många områden bör strävan vara att arbeta mot gemensamma nationella lösningar och tjänster.

Det är viktigt att digitaliseringen i kommunerna inte har e-tjänster riktade mot medborgare och företag som sin målbild – utan det handlar om att låta digitaliseringens möjligheter ta plats och bidra till verksamhetsutveckling. De stora vinsterna och en förutsättning för att kommunerna ska kunna bibehålla en god service och de tjänster medborgarna förväntar sig är att vi börjar arbeta på allvar med att förändra våra interna administrativa processer och informationsflöden. Här finns stora utmaningar men också möjligheter och att ta vara på dessa möjligheter kommer att vara en förutsättning för att kommunerna ska klara utvecklingen till en tidsenlig, modern kommun.

De frågor som gäller juridik och sekretess när det gäller användning av information och tjänster över myndighetsgränser behöver på sikt ses över för att möjliggöra en effektiv e-förvaltning, samtidigt som sekretess och personlig integritet kan bibehållas. Det är också positivt att socialförsäkringssystemet föreslås utredas då digitaliseringen kommer att förändra förhållandena på arbetsmarknaden.

Att den digitala kompetensen får stort fokus är också mycket positivt. Det kompetenslyft för ledare i kommuner som föreslås är något som är en förutsättning för att kommunerna ska klara av att utveckla sin verksamhet utifrån digitaliseringens möjligheter. Att fokus för den föreslagna kompetensutvecklingen ligger på förändringsledning och samverkan är både positivt och nödvändigt. Detta ligger väl i linje med de behov Södertälje kommun har identifierat och redan idag arbetar utifrån.

Södertälje kommun

- ställer sig positivt till slutsatserna i digitaliseringskommissionens rapport.
- anser att det är positivt att kommunernas perspektiv lyfts, men att detta i kommande utredningar bör göras ännu tydligare. På många områden som berör kommunerna kommer det också att behövas nationella satsningar för ökad samverkan och att SKL får en tydlig roll i detta.
- anser att det är viktigt att den interna verksamhets- och processutvecklingen som digitaliseringen möjliggör tas tillvara för att kunna effektivisera administrativa processer för att frigöra tid till mötet med medborgaren.
- Kommer att beakta digitaliseringens möjligheter och utmaningar skall i kommunens arbete med Mål- och budget, liksom i nämndernas verksamhetsplaner.

Boel Godner

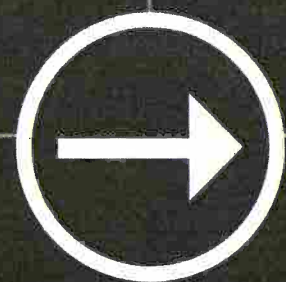
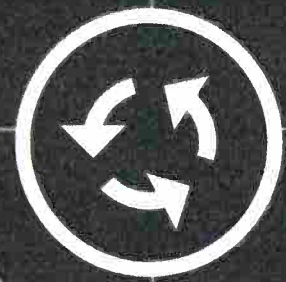
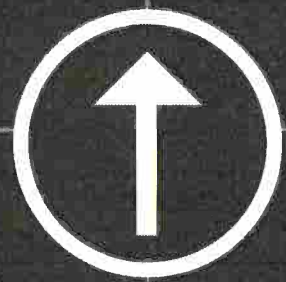
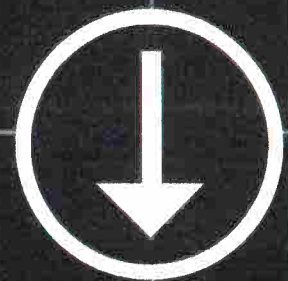
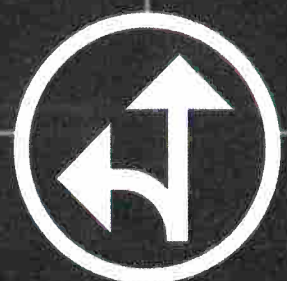
Kommunstyrelsens ordförande

DIGITALISERINGS-
KOMMISSIONEN

Digitaliseringens transformerande kraft

– vägval för framtiden

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:91

Sammanfattning

Det digitaliserade samhället och den digitala ekonomin är redan här. Digitalisering innebär att digital kommunikation och interaktion mellan människor, verksamheter och saker blir självklara. Det förändrar hur vi gör saker, hur vi upplever saker, hur vi tar oss an uppgifter och hur vi finner lösningar. Användningen av ny teknik förändrar förutsättningar och villkor för företag och offentlig sektor, för arbetsliv och utbildning och för tillit och social sammanhållning i samhället. Digitaliseringen innebär en omvälvande transformering av samhällets viktigaste delar – tillväxt och hållbarhet, välfärd och jämlikhet, trygghet och demokrati.

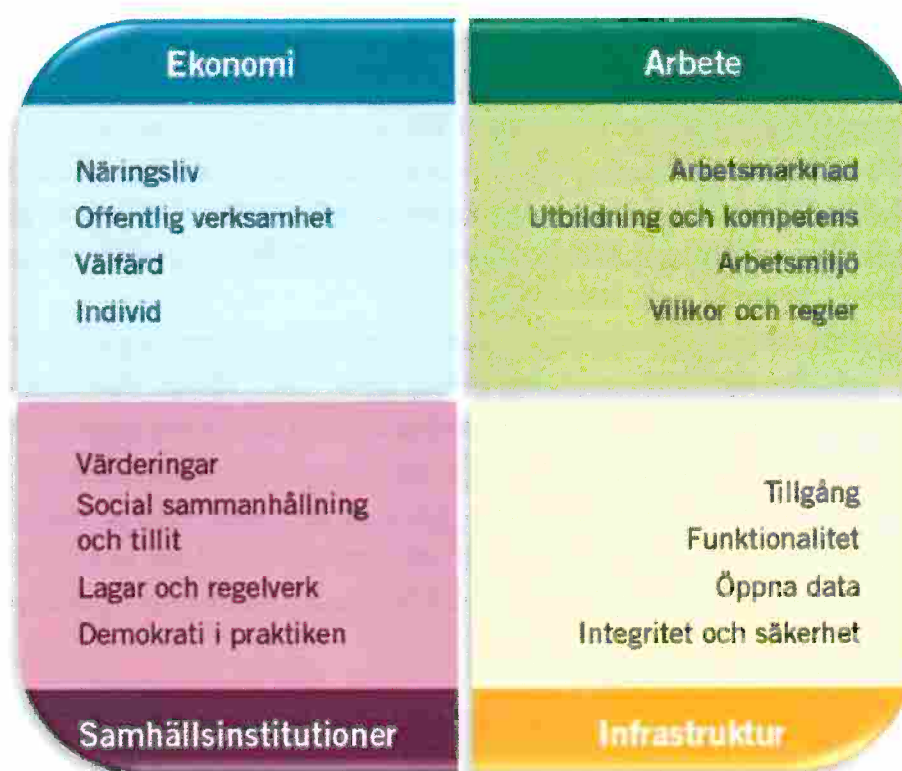
Digitaliseringskommissionen har identifierat sex strategiska områden och lämnat förslag inom dessa som i ett första skede kan bidra till det arbete som bör genomföras. Utredningen utgår från de områden som är strategiska för staten och för den nationella nivån. Sverige behöver skyndsamt göra strategiska vägval för att säkerställa en framgångsrik digital transformation. Det kräver ett helhetsgrepp och en långsiktighet, både i samverkan och i prioriteringar.

Uppdraget och utgångspunkter

Digitaliseringskommissionen har i uppdrag att verka för det it-politiska målet – att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. I uppdraget ingår att göra en omvärldsanalys, identifiera strategiska områden som bör beaktas i politiken för digitaliseringen och utreda behov av främjande på nationell nivå samt att följa upp arbetet med de regionala digitala agendorna. Vidare har utredningen lagt förslag inom de strategiska områdena.

Digitaliseringens transformerande kraft

Sedan ett par decennier befinner vi oss i en samhällsutveckling där digitaliseringen är katalysatorn, möjliggöraren och motorn. Utvecklingen innebär helt nya förutsättningar för samhället och människan. Digitaliseringskommissionen belyser utvecklingen och vad digitaliseringen betyder inom fyra områden i samhället där det finns såväl möjligheter som utmaningar. Utredningen har valt en struktur där samhället delas in i områdena ekonomi, arbete, samhällsinstitutioner och infrastruktur. Inom vart och ett av dessa områden beskrivs utvecklingen utifrån centrala delar.

Ekonomi

Ekonomi i samhället transformeras på genomgripande sätt av digitaliseringen. Digitaliseringen skapar helt nya förutsättningar för näringslivet och etablerade affärs- och verksamhetsmodeller utmanas och befintliga strukturer förändras i grunden. Vissa fysiska varor blir digitala tjänster, digitala plattformar effektiviserar, rationaliserar

och internationaliserar tjänster som tidigare var lokala och traditionell produktion effektiviseras. Fokus flyttas från privat ägande till tillgång till en vara eller tjänst. En tilltagande konkurrens och ett högre kunskapsinnehåll i varor och tjänster innebär ett ökat tryck på företagen att förnya sig och att arbeta med innovation. Innovationer dvs. införandet eller genomförandet av en ny eller väsentligt förbättrad vara, tjänst eller process samt nya marknadsföringsmetoder är i allt högre utsträckning drivna av data och digitalisering. Nu är brukare och individer, digitala plattformar, aggregerad data och nya analyser utgångspunkter i att skapa nytta och värde.

En stor del av den svenska ekonomin är offentligt finansierad vilket gör att rationaliseringar och effektiviseringar genom digitaliseringen inom det offentliga kan få genomgripande betydelse. En allt högre andel äldre och personer med funktionsnedsättningar innebär att det finns växande behov av bättre behandlings- och stödalternativ. Det förutsätter att offentliga sektorns verksamheter, utförda av såväl offentliga som privata aktörer, blir än mer kostnads-effektiva och att de uppnår ökad kvalitet för mottagaren/användare/brukaren.

Digitaliseringen kan tillgodose flera av dessa behov. Många arbetsuppgifter kan automatiseras, digitaliseras eller utföras av robotar, vilket ger en bättre service till en lägre kostnad och frigör arbetskraft till det som inte kan automatiseras. Det innebär att man kan använda personal för de arbetsuppgifter som kräver en människa. De tjänster som behövs kommer i allt högre utsträckning att utvecklas i relationer mellan verksamheten och medborgaren som använder den. Det innebär nya arbetssätt och en förändrad syn på kvalitetsutveckling vilket utmanar rådande praktik.

Individen står i centrum i ekonomin på ett sätt som tidigare inte varit fallet. Det sker dels genom att tjänster och varor utformas utifrån användarens individuella behov, önskemål och krav, dels utifrån att användaren integreras i utvecklingsprocessen av nya varor och tjänster. Det påverkar innovationsprocesserna där förbättringar i allt högre utsträckning sker i samarbete och samverkan med olika användare och aktörer inom näringsliv, offentlig verksamhet, forskningsinstitutioner och civilsamhälle.

Arbete

Samhällsutvecklingen innebär att ekonomin är mer kunskaps- och tjänstebaserad och att konkurrensen ökar mellan länder, regioner, företag och individer. I kunskapssamhället är utveckling och spridning av kunskap en viktig förutsättning för ekonomisk tillväxt och omställningsförmåga.

De nya arbeten som skapas i och med digitaliseringen kommer framför allt de med högre utbildning tillgodo. Högkvalificerade jobb kommer att skapa allt mer av värde och därför ge än högre löner. Det ger i sin tur en ökad efterfrågan i den lokala tjänstesektorn. Lågkvalificerade yrken har redan automatiserats i hög grad i Sverige. Yrken som kräver medelhög utbildning och som har rutinartade arbetsuppgifter kommer också i snabb takt att ersättas av automatisering och robotisering. Utvecklingen riskerar att leda till ytterligare konkurrens om och lönepress på låglönejobben eftersom många personer med medelhög utbildning kommer att söka sig till jobb med lägre krav. Det riskerar att leda till ökande klyftor vilket är en utmaning som samhället behöver möta.

För att individer ska kunna arbeta på en digitaliserad arbetsmarknad som kontinuerligt kommer kräva nya kunskaper och förmågor ställs nya krav på utbildningssystemen och formerna för fortbildning och kompetensutveckling.

Arbetsmiljön i en digital tid är ett annat viktigt område där mycket förändrats och kommer att fortsätta förändras. Utmaningar rör både funktionella aspekter, där t.ex. nya former av belastningsskador har uppstått men också följderna av kraven på att som individ vara formbar i en ständigt pågående verksamhetsutveckling. Även den psykosociala miljön innehar utmaningar där teknikstress i allt större utsträckning har uppmärksammats.

Arbetsmarknaden förändras av omvärldsutvecklingen och digitaliseringen på sätt som gör att anställningsformerna förändras. Det utmanar de system för anställning, trygghet och omställning som byggts upp och fungerat i det industrialiserade samhället och den arbetsmarknad som vi är på väg att lämna. När egenföretagare utgör en allt större del av arbetskraften finns det behov av att de har tillgång till den gemensamt finansierande välfärden och de grundläggande trygghetssystemen.

Samhällsinstitutionerna

Det kännetecknande för genomgripande samhällsförändringar är att de omstöper samhället i dess grundfundament. Det påverkar värderingar, attityder och beteenden, vilket förändrar sammanhållning och socialt samspel. Värderingar utvecklas och omformas kontinuerligt av människor i samhället, deras erfarenheter och visioner. Den obegränsade tillgången till information och kommunikation liksom det oöverskådliga medieutbudet innebär en mängd positiva saker men också flera utmaningar för social sammanhållning och tillit i och till samhället. Digitaliseringen leder till en individualisering av mediekonsumtionen vilket riskerar att ge helt separata verklighetsbilder och s.k. filterbubblor. Det här sker både utifrån individuella val och algoritmiskt. Det skapar stora utmaningar för den sociala sammanhållningen i samhället.

Teknikutvecklingen och användningsmönstren leder till att många lagar och regleringar inte fungerar i denna nya kontext eller att de fungerar hämmande för utvecklingen. För att vi ska använda digitaliseringens möjligheter krävs att lagar och regelverk fungerar även i ett digitaliserat samhälle och att översyner, anpassning och framtagandet av ny reglering sker skyndsamt.

Digitaliseringen kan komma att stöpa om formerna för demokratin. Den ökar möjligheten för fler att ta initiativ, vara delaktiga och bidrar till transparens. Det kan skapa nya former för engagemang när deltagandet i föreningsliv samt i politiska partier kontinuerligt sjunkit sedan 1990-talet.

Infrastruktur

Människor, saker, händelser och processer är alltmer kopplade till varandra via internet. För att bygga ett hållbart samhälle behöver Sverige robust och snabb internetuppkoppling. En fungerande och tillgänglig infrastruktur är avgörande och för att följa utvecklingen behöver nya sätt att mäta på utformas och nya indikatorer tas fram.

Infrastruktur möjliggör smarta städer och en levande landsbygd. I Sverige bor drygt 1,7 miljoner i de tre storstadskommunerna och antalet beräknas öka med 37 procent under de närmaste 40 åren. Samtidigt ökar kraven på smidiga transporter, energieffektiva byggnader och en låg miljöpåverkan. Transporter, byggnader och energi-

försörjning är tre grundläggande infrastruktursystem i en stads funktion och de hänger tätt ihop. Glesbygdskommunerna väntas minska sin befolkning med 10 procent under de närmaste 40 åren. För att det ska vara attraktivt att bo och driva företag i glesbygd behövs där en väl fungerande infrastruktur, service och utbildningsmöjligheter.

Stora datamängder skapas på internet som kan användas för att ge värde och nytta. Öppna data är avgörande för utvecklingen. Det handlar både om tillgång till data och infrastrukturens funktionalitet. Att förstå och hantera komplexiteten i detta är också viktigt för att utveckla skydd för integritet och säkerhet.

Utredningens bedömningar

Digitaliseringskommissionens bedömning är att regeringen bör arbeta kontinuerligt och systematiskt inom sex strategiska områden som är av avgörande betydelse för att svara upp mot samhällsutvecklingens möjligheter och utmaningar. Utredningen har valt ett antal utgångspunkter till grund för identifiering av de strategiska områdena. Utgångspunkterna är formulerade som ståndpunkter för tydlighet och transparens.

Det hållbara samhället är målet

Digitaliseringens möjligheter att skapa ett hållbart samhälle behöver tas tillvara. Det hållbara samhället omfattar tre dimensioner; miljö, ekonomi och sociala förhållanden.

Ett hållbart samhälle förutsätter att resurser används på ett effektivt sätt. Digitaliseringen kan bidra till, eller kan visa sig vara lösningen för, en effektivare resursanvändning, ett blomstrande och innovativt näringsliv och ett jämlikare samhälle med ökad jämställdhet.

Det offentliga ska vara proaktivt

Sverige är ett teknikvänligt land. Individer och företag är intresserade av och tar till sig och använder ny teknik. Det har bidragit till Sveriges starka position i internationella jämförelser av länders it-användning och digitalisering. Staten har tagit en aktiv roll genom bl.a. bredbandsutbyggnad och projekt som Hem-PC-reformen, för att öka datortillgången bland befolkningen. Omställningsförsäkringar, välfärdssystemen och det offentliga satsningar på vidareutbildningar har gett trygghet vid förändringar av arbetsmarknaden som skett till följd av teknikutvecklingen. Det har bidragit till den förändringsbenägenhet som kännetecknar Sverige. Det offentliga måste vara proaktivt för att förverkliga digitaliseringens möjligheter.

Ledarskap krävs på alla nivåer i offentlig verksamhet

Digitaliseringens möjligheter realiserar när verksamhetsutveckling sker integrerat med digitalisering. Som ledare är det angeläget att vara medveten och ha kompetens om på vilka sätt den egna verksamheten kan digitaliseras eller kommer att påverkas av andras digitalisering. Digitala verktyg och tjänster möjliggör nya processer, former och sätt att erbjuda service och välfärdstjänster till människor men också till att organisera och förvalta de offentliga verksamheterna. Det ställer krav på det politiska och förvaltande ledarskapet på alla nivåer.

Innovation och utveckling av näringslivet ska främjas

Näringslivets utveckling är central för att skapa en hållbar tillväxt i Sverige. En god svensk industriell konkurrenskraft är avgörande för utvecklingen och behöver främjas utifrån kunskap och medvetenhet om vilka sätt digitaliseringen förändrar förutsättningarna för företag. Innovation och utveckling bygger genom digitaliseringen på delvis nya typer av tillgångar och resurser för värdeskapande. Den digitala ekonomin innebär en övergång från industrisamhällets hierarkiskt styrda processer med fokus på produkter för en massmarknad till användarfokuserade individualiserade digitala tjänster.

Kritisk massa behöver uppnås

Förändringsprocesser och utvecklingsarbete sker ofta utifrån att incitamenten är tillräckligt starka. Incitament är det som ger anledning eller motivation till handlande. Incitament kan bestå av tvingande krav, ekonomisk eller annan resursmässig nödvändighet eller inspirerande möjligheter. Digitaliseringen kan sägas innehålla samtliga dessa incitament. Utöver incitament behövs ofta kritisk massa för att ett skeende ska sätta igång eller att förändring ska äga rum. Kritisk massa handlar om den nödvändiga kvantiteten av något, exempelvis tillräckligt många internetanvändare eller tillräckligt många kvinnor på en utbildning, för att en självständig kedjereaktion ska ske som leder till en önskad kvantitativ eller kvalitativ förbättring. För utredningen har utgångspunkten att kritisk massa behöver uppnås varit styrande.

Strategiska områden

Utredningen har identifierat sex strategiska områden som bör prioriteras i den framtida digitaliseringspolitiken.

1. Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället.
2. Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen.
3. Kompetens för det digitala samhället.
4. Infrastruktur som främjar digitaliseringen.
5. Datadriven innovation för tillväxt och välfärd.
6. Säkerhet och integritet i en digital tid.

Syftet med dessa områden är möjlighet till fokusering inom områden som har och kommer ha betydelse för samhällets digitalisering under överskådlig tid. Det ger en struktur för politiken och en tydlighet och stabilitet för de aktörer som är berörda av statens inriktning. Regeringen bör inom dessa bedriva ett långsiktigt arbete dels för att ge goda förutsättningar för det fortsatta arbetet och dels för att skapa stabilitet i, trovärdighet för och tillit till politiken.

Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället

Statlig styrning har genom åren genomgått stora förändringar till följd av samhällsutvecklingen. Statsförvaltningen har decentraliserats och målstyrning är i dag dominerande. Då allt fler områden är tvärasektoriella eller horisontella har nya former av statlig styrning och statliga insatser utformats. Dessa kallas för främjande insatser.

Digitaliseringskommissionen anser att den transformerande kraft som digitaliseringen innebär för samhället gör att det finns ett behov av att staten genom ett kontinuerligt och långsiktigt statligt engagemang utvecklar mjuka former av styrning för att främja digitaliseringen i samhället.

De nationella insatserna behöver innefatta systematisk kunskapsuppbyggnad om samtidens och framtidens sakfrågor, analys för att identifiera nytta, värde och utmaningar, stöd för myndigheter och kommuners utvecklingsarbete, utveckling av strategisk samverkan samt framtagande av policyunderlag av olika slag.

Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen

Digitaliseringen innebär för många verksamheter att viss befintlig lagstiftning är försvårande för utvecklingen. Men också att vissa områden behöver stärkt reglering allt eftersom nya fenomen utvecklas. Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen är grundläggande för en god samhällsutveckling och en fråga som staten kontinuerligt behöver beakta, följa och förhålla sig till.

Kompetens för det digitala samhället

Samhällsutvecklingen kommer kontinuerligt att ställa krav på individers digitala kompetens i privatlivet och samhällslivet liksom inom utbildningen och arbetslivet. Livslångt lärande, utbildning, kompetensutveckling och omskolning blir allt viktigare för individer, företag och samhälle. Som samhälle behöver vi också kompetens om och hur digitaliseringen kan användas för verksamhetsutveckling, värdeskapande och innovationer för att ge fortsatt välstånd och tillväxt. För att kunna dra nytta av hela kompetensen i samhället behöver könsbalansen inom it-området bli jämnare.

Infrastruktur för att främja digitalisering

Tillgång till bredband och mjuk infrastruktur är nödvändigt för stärkt konkurrenskraft och effektiviseringsmöjligheter. Det har avgörande betydelse för såväl näringslivet som för offentlig sektor. För individen är det i dag grundläggande att ha tillgång till en god it-infrastruktur. En hög användning av elektroniska kommunikationer bland hushåll och företag möjliggör utveckling av nya och bättre tjänster och andra innovationer.

Datadriven innovation för tillväxt och välfärd

Datadriven innovation är ett område som växer i betydelse för hållbar tillväxt, konkurrenskraft och välfärd. I en digitaliserad värld är information en central del i att bygga nya och förbättrade tjänster. Innovation är också grundläggande för att näringsliv och ekonomiska klara sig väl i den globala konkurrensen.

Säkerhet och integritet i en digital tid

På samhällsnivå behöver systemen vara säkra, både för att samhället ska fungera och för att människor ska känna tillit och trygghet. Kriminalitet måste beivras, både sådan som riktar sig mot individer och mot företag eller stat. Samtidigt kan ett starkt fokus på systemsäkerhet ibland leda till en övervakning och kränkning av människors personliga integritet som i sin tur tvärtom kan inverka menligt på tilliten både i och till samhället. Säkerhet och integritet på nätet liksom tillit till såväl tekniken som till samhället är därmed en avgörande fråga för samhällsutvecklingen genom digitaliseringen.

Utredningens förslag

Utredningen har lagt ett antal förslag inom de strategiska områdena för att möta den samhällsutveckling som sker genom digitaliseringen.

Kontinuerligt statligt engagemang för att främja digitaliseringen i samhället

Nationellt främjande och stöd till digitalisering

- Regeringen bör säkerställa en kontinuitet i nationellt främjande och stöd till digitalisering. De nationella insatserna behöver innefatta systematisk kunskapsutbyggnad om samtidens och framtidens sakfrågor, analys för att identifiera nytta, värde och utmaningar, stöd för myndigheter och kommuners utvecklingsarbete, utveckling av strategisk samverkan samt framtagande av olika sorters policyunderlag. En utredning bör tillsättas som ger förslag om organisering.

Statistik för det digitaliserade samhället

- Regeringen bör ge Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att se över statistikområden som påverkas av digitaliseringen och hur statistiken behöver utvecklas för att bättre fånga effekter av digitaliseringen.

Regelverk som fungerar i och för den digitala omställningen

Genomgång av digitaliseringsförsvårande lagstiftning

- Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att göra en kartläggning av digitaliseringsförsvårande lagstiftning. Resultatet av kartläggningen bör utvärderas och analyseras i syfte att föreslå lämpliga åtgärder för att bereda frågorna.

Utredning om arbetsrätt och konsumenträtt i den nya digitala ekonomin

- Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över om arbetsrätten och konsumentlagstiftningen behöver anpassas till nyttjande- och delningsekonomin.

Utredning om socialförsäkringssystem för anpassning till den nya digitala ekonomin

- Regeringen bör se över socialförsäkringens nuvarande utformning med hänsyn till nya och förändrade förhållanden inom arbetsmarknaden som möjliggörs genom den digitaliserade samhällsutvecklingen.

Kompetens för det digitala samhället

Incitamentsprogram för att öka könsbalansen på högre it-utbildningar

- Ett incitamentsprogram bör inrättas för att öka könsbalansen på högre it-utbildningar. Studerande med underrepresenterat kön, mindre än 15 procent, som påbörjar och fullgör högre it-utbildningar får sina studiemedel för sex terminer, motsvarande kandidatnivå, avskrivna efter erlagd examen längst till dess att en könsbalans på 30/70 uppnås.

Digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet

- Regeringen bör i överenskommelse med Sveriges kommuner och landsting (SKL) genomföra ett digitalt kompetenslyft för ledare i kommunal verksamhet.

Samverkan kring utbildningsprogram för digitala jobb

- Regeringen bör inrätta ett samverkansråd som utvecklar it-utbildningar på högskolenivå. Rådet bör innehålla representanter från näringsliv och lärosäten.

Utvecklingsprogram för näringslivets digitalisering

- Regeringen bör ge Tillväxtverket i uppdrag att inrätta ett program för att främja näringslivets digitalisering med fokus på små och medelstora företag.

En genomlysning av arbetsmiljö i den digitala ekonomin

- Regeringen bör ge Arbetsmiljöverket i uppdrag att göra en genomlysning av digital arbetsmiljö och hur den hanteras i enlighet med gällande lagstiftning.

Infrastruktur för att främja digitaliseringen*Digital post från myndigheter som förstahandsval*

- Regeringen bör fasa ut traditionell fysisk posthantering från de statliga myndigheterna och ge samtliga individer och företag tillgång till en digital postlåda. Den traditionella posthanteringen ska kunna behållas genom ett aktivt val från individen eller företaget.

Datadriven innovation för tillväxt och välfärd*Utveckla en nationell strategi för datadriven innovation*

- Regeringen bör ge Vinnova i uppdrag att utveckla ett förslag om en nationell strategi för datadriven innovation.

Ett nationellt kompetenscenter kring stora datamängder

- Regeringen bör ge Vinnova i uppdrag att se till att ett nationellt kompetenscentrum kring metoder för insamling, analys och bearbetning av stora datamängder inrättas.

Säkerhet och integritet i en digital tid

Det pågår för närvarande ett flertal utredningar och andra arbeten inom området säkerhet och integritet vilket gör att Digitaliseringskommissionen väljer att inte lämna något förslag inom detta strategiska område.

Rekommendationer

Utredningen rekommenderar även regeringen att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att starta ett forum för samverkan och dialog kring digitaliseringsfrämjande upphandling samt utforma stöd för upphandlande enheter att följa Lagen om offentlig upphandling (LOU) i den ändring som sker genom skärpta krav på hänsyn till tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning eller utformning utifrån allas möjligheter.

Regionala digitala agendor

Digitaliseringskommissionen har gjort två tidigare nulägesanalyser över länens arbete med de regionala digitala agendorna. Vid den senaste uppföljningen hade fem län antagit sina agendor, medan resterande 16 län hade kommit olika långt i arbetet med att ta fram agendorna.

Under 2015 har en tredje uppföljning av länens arbete med agendorna genomförts. Ytterligare nio län har antagit sina agendor, vilket betyder att totalt 14 län har en regional digital agenda. Samtliga län som antagit en agenda anser att den har bidragit till mer aktiviteter och det fortsatta arbetet utgår från samverkan genom befintliga nätverk och strukturer inom regionerna. Behovet av samverkan är en fråga som betonas för att driva digitaliseringsarbetet framåt. Innehållet i agendorna varierar kraftigt och respektive län har tydliga uppfattningar om sina styrkeområden. Digitaliseringsfrågorna uppfattas av alla vara prioriterade frågor i det strategiska utvecklingsarbetet såväl kommunalt som regionalt.

Några faktorer lyfts fram som särskilt viktiga för att nå framgång i det fortsatta arbetet, dessa fångas upp i nyckelord som: samverkan, engagemang, vilja, samarbete, kompetens, samordning,

förankring, kunskap, resurser, enighet och delaktighet. Ett antal sakområden utpekade såväl nationellt som regionalt och kommunalt för att driva det fortsatta arbetet. Den främsta utmaningen anses vara bristande finansiering från nationellt och regionalt håll.